

[REDACTED]

Van: [REDACTED]@lltb.nl>
Verzonden: donderdag 10 april 2025 14:35
Aan: '[REDACTED]@rhdhv.com'
CC: [REDACTED]
[REDACTED]
Onderwerp: Reactie LLTB op het LOS

Beste [REDACTED]

Naar aanleiding van een bericht van Jeroen van Vlokhoven, van de Provincie Limburg, maken wij graag gebruik van de mogelijkheid gebruik maken om naast onze mondelinge toelichting in de ambtelijke en bestuurlijke PLC, ook schriftelijk te reageren. Zodoende hopen wij in ieder geval dat onze zienswijze op de juiste wijze aan jullie wordt overgebracht.

1. Inhoud

a. **Voorkom polarisatie, houdt het stuk neutraal.**

Landbouw heeft een opdracht voor stikstof, maar is niet de enige sector die aan de lat staat. Zeker niet op het gebied van geur, fijn stof etc. In de bestuurlijke PLC werd aangegeven om het eenduidige accent op de landbouw te onderzoeken. Wij blijven van mening dat er alleen resultaat kan worden geboekt als ook andere sectoren meedoen aan deze opgaven. Zodoende krijgen jullie de agrarische sector ook mee.

b. **Beperk de scope van het LOS tot de LPLG-doelen, dus ga niet in op bestrijdingsmiddelen, zoönosen etc.**

Ten aanzien van zoönose vragen wij ons sowieso af waarom dit een plek heeft in het stikstofbeleid. Bovendien speelt zoönose ook binnen de natuurgebieden een grote rol (ziekte van Lyme). In dat geval moet niet enkel naar de landbouw gekeken worden, maar moeten ook andere sectoren genoemd worden. Zie ook de opmerking genoemd onder a). Ten aanzien van bestrijdingsmiddelen vinden wij dit niet passen in een beleid dat is geschreven om een oplossing te bieden voor de stikstofproblematiek. De uitdaging is al complex genoeg.

c. **Het is veel te voorbarig om aan te haken bij de aangepaste POVI omdat deze op dit moment nog niet is vastgesteld en daarmee nog niet van kracht is.**

Juridisch gezien is het om die reden op dit moment dan ook niet mogelijk om in het LOS te verwijzen naar een besluit dat nog genomen moet worden. Immers tijdens besluitvorming kan de POVI nog gewijzigd vastgesteld worden. Daarmee lijkt het ons verstandig om de koppeling naar de POVI uit het LOS te halen en dan richten we ons op de wettelijke opgaven zoals geformuleerd in het eerste concept van het LPLG. In de bestuurlijke PLC, meen ik mij te herinneren, dat door de provincie werd gesuggereerd dat het LOS gezien kan worden als het LPLG. Laten we om die reden dan ook bij deze doelen blijven. Want het is al complex genoeg.

d. **Generieke zonering is de basis van de aanpak voor herstel N2000. Dit gaat niet werken!**

Onderzoek per gebied wat de drukfactoren zijn en wat daarvoor nodig is. Gebiedsspecifiek maatwerk is nodig en wordt in de basis genoemd in het LOS, maar uiteindelijk niet als uitgangspunt in de aanpak.

e. **De gebiedsindeling in de POVI laat weinig mogelijkheden voor innovatieve concepten.**

Aanvullend merken wij op, ten aanzien van de gehanteerde gebiedsindeling, dat het LOS weinig mogelijkheden laat voor innovatie, management of om gemotiveerd af te kunnen wijken. Agrarische bedrijven zijn unieke ondernemingen, maar ook soms complexe ondernemingen met langlopende financiële verplichtingen. Daardoor is het niet zondermeer mogelijk om het roer in een bestaand bedrijf te transformeren naar een nieuwe bestemming. Daar wordt nu geen rekening meegehouden. Dit kan de transitie van het landelijk gebied uiteindelijk in de weg staan.

f. **Gaat het om ondernemingsperspectief dan is daar ook een mogelijkheid tot uitbreiding nodig.** Dit komt niet in het document terug. Het is vooral het opleggen van verdere beperkingen.

- g. **Blijversaanpak wordt op verschillende wijze genoemd, inhoud klopt niet en aanpak is niet de oplossing voor alles. Bovendien is ook deze aanpak nog niet vastgesteld, zie ook c).**
- h. **Probeer naar de toekomst toe lessen te leren uit de blijversaanpak, pilot Ondernemingsplannen etc.**
- i. **C2 wordt gezien als C1. Dus niet realistisch.**
400 ha C2 toevoegen aan C1 zonder dat hier financiering voor is, dit betekent dat elders dezelfde nog niet gerealiseerde oppervlakte natuur C1 administratief moet worden omgezet naar C2?
- j. **In hoeverre zijn de doelen bereikt na de uitvoering van dit plan?**
Om draagvlak voor maatregelen te krijgen is het van belang dat het gebied “met rust wordt gelaten” nadat de maatregelen zijn uitgevoerd. Het is niet uit te leggen als er vervolgens binnen enkele jaren nieuwe maatregelen nodig zijn
- k. **De nieuwe extra claim van 1.300 ha nieuwe natuur en 10.100 agrarische natuur is niet onderbouwd**

2. Doelen

- a. **Klimaatadaptatie maakt geen onderdeel uit van de doelen.**
- b. **Doelstelling stikstof: stikstofdoel 2025 niet meer relevant.**
Uitgaande van jurisprudentie (rechtszaak Greenpeace) is gesteld dat het aanhouden van deze doelen niet meer realistisch is. Om die reden stelt de rechter dat gefocused moet worden op de doelen voor 2030.
- c. **Doelstelling stikstof: we committeren ons aan de opgave van 3kTon ammoniak in 2030 zoals vastgelegd in het eerste concept LPLG**
In het achterhoofd houdende de resultaten van de Wur studie is de conclusie dat met een fiks pakket aan maatregelen het niet mogelijk is om deze doelen te behalen. Dat betekent dat er aandacht moet zijn voor innovaties incl. de borging daarvan en dat er ook meer aandacht moet zijn voor andere sectoren en voor oplossingen in het buitenland. Dit moet parallel ingezet worden in het LOS om vergunningverlening weer opgang te krijgen.
- d. **Innovatie en management worden niet genoemd als maatregel, wél ruimtelijke maatregelen.**
Het LOS focust vooral op RO, wat verklaarbaar is omdat de POVI hier als uitgangspunt wordt genomen. Onze oproep is om breder te kijken omdat dit noodzakelijk is voor het behalen van doelen. RO is niet het enige aspect waar de focus voor nodig is.
- e. **Modern systeemherstel watersystemen is nodig**
Op pagina 1 wordt gesteld dat 42 oppervlaktewater-lichamen niet voldoen aan de KRW-doelen en de Nitraatrichtlijn. Binnen de bestuurlijke PLC is hierover door het Waterschap aangegeven dat deze stellingname niet klopt voor zover het gaat om de te eenzijdige focus op afvoer. Vanuit de landbouw willen wij daarbij aanvullen dat in het kader van KRW en de klimaatverandering zijn er watersystemen nodig die stuurbaar en regelbaar zijn. Dat betekent periodiek meer water vasthouden (droge periode) en periodiek meer afvoeren ten tijde van natte perioden. Systeemherstel betekent hier echter niet dat we teruggaan in de tijd, maar dat het klimaat ons noopt om een nieuwe balans te vinden die past bij deze tijd en die tevens, naast de klimaat- en waterdoelen, een bijdrage levert aan de doelen voor natuur.
- f. **Kwaliteit grondwater Roerdalslenk is niet vooral een opgave van de landbouw**
Door de Duitse bruinkoolwinning is het ons inziens niet mogelijk om het grondwater binnen de Roerdalslenk, binnen afzienbare tijd, in goede staat te verkrijgen. Naast de landbouwaanpak is voornamelijk ook de aanpak in het buitenland van belang in het behalen van successen als het gaat om de grondwaterkwaliteit. De inzet een aanpak van de bruinkoolwinning kan daardoor niet los worden gezien van andere maatregelen binnen de provincie.
- g. **Oppervlaktewater: Landbouwinzet is doelsturing**
Landbouw gaat aan de slag met doelsturing. Separaat zullen vergunningen van andere sectoren opnieuw tegen het licht moeten worden gehouden en zullen RWZI's moeten versnellen c.q. innoveren. Zelfs als deze partijen leveren, is onze mening, dat we door buitenlandse invloed de doelen niet halen. LOS richt zich te veel op de Nederlandse invloed en maatregelen, maar de succesansen kunnen daardoor plaatselijk beperkt zijn.
- h. **Adaptieve aanpak werkt niet als men draagvlak wil (zie opmerking onder 1.j.)**

- i. **Aanwijzen bufferzone Groen/blauwe mantel via generieke aanwijzing niet nodig.**
Gebieden rondom N2000 dienen gebiedsspecifiek te worden vastgesteld. Generieke zones zijn per definitie te streng of juist niet toereikend.
- j. **Ondernemers hebben vergunningen nodig, maar ook meer dan dat.**
Ondernemerskansen spelen een grote rol mogelijk om transities mogelijk te maken.
- k. **Inzet is te veel gericht op krimp van de veeteeltsector, zet ook in op technische maatregelen, voer-maatregelen en managementmaatregelen.**
- l. **Handhaving: Dit werkt alleen als er voorafgaand voldoende sprake is geweest van begeleiding.**
- m. **Monitoring: Hoe kunnen efficiënt meten?**
Wat is de gedachte om dit voor elkaar te krijgen en om doelsturing meer vorm te geven?
- n. **Uitwerking maatregelen per N2000 gebied is veel te voorbarig. Onderbouwing ontbreekt en er is niet met het gebied besproken.**
- o. **Herwaardering van gronden, welk instrumentarium is hiervoor beschikbaar en wat voor een consequenties heeft dit voor de agrarische sector?**
- p. **Middelsturing levert weinig resultaat op**
Voorlopig zal middelsturing nodig blijven. Echter onze conclusie na ca. 30 jaar middelsturing is dat het te weinig resultaat en dus rendement oplevert. Doelsturing voor wat nitraat betreft moet zich richten op perceelsniveau en dus de aanpak op maatwerk.

Voornoemde opmerkingen geven naar onze mening, meer richting aan de wijze waarop het beleid mogelijk beter ingepast en uitgevoerd kan worden, maar ook dat er draagvlak komt. Het is en blijft belangrijk dat de agrarische sector onderdeel is van het landelijk gebied. Zowel voor de beleidsuitvoering, voedselzekerheid, esthetische waarden en de versterking van de natuur.

Mochten er nog vragen zijn, dan vernemen wij die graag.

Met vriendelijke groet,

MSc BEng | Projectmanager Stikstof, Milieu en Transitie Landelijk Gebied

LLTB Belangenbehartiging

Werkdagen: maandag, dinsdag, donderdag en vrijdag

Steegstraat 5, 6041 EA Roermond | Postbus 960, 6040 AZ Roermond
T +31 475 381711 | M +31 [redacted]@lltb.nl | I www.lltb.nl
[redacted] | KVK 12045362

